

виконавчої влади та місцевого самоврядування, боротьби з порушеннями бюджетного законодавства. Удосконалення організації системи державного фінансового контролю має бути забезпечене діяльністю всіх організацій, які входять у структуру державного контролю на рівні різних гілок державної влади.

Література

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 25 верес. 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572.
2. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / за ред. Ф.О. Ярошенко. Київ: Міністерство фінансів України, УДУФМТ, 2010. 592 с.
3. Жернаков М. Фінансовий контроль: сутність, суб'єкти, їх права та обов'язки. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 3. С. 64–66.
4. Буздуган Я. Фінансовий контроль і правові шляхи його реалізації. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 6. С. 26–29.

УДК 339.72 (043.2)

Устинова І.П., к.ю.н., доцент,
Шерстобоев С.О., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СТАН ТА РЕГУЛЮВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ

Сучасне суспільство відрізняється динамічними подіями, які стосуються майже всіх сфер його життєдіяльності – державних інститутів, інститутів громадянського суспільства, врегулювання галузевих інститутів. Йдеться не лише про процеси в окремій державі, а про глобальне суспільство у цілому. Питання, які ми актуалізуємо у цій статті, належить саме до такого вектору глобальних перетворень у світі. Йдеться про поняття «крипто валюта», яке виникло у суспільному обігу лише десятком років тому, – 12 січня 2009 року відбулась перша крипто валютна біткоїн-транзакція. На той час біткоїн ще не мав вартості. У січні 2018 року курс біткоіна стрибнув до 14565.88 доларів США з капіталізацією 261 млрд. доларів США [1].

Проте, обіг криптовалют в Україні нормативно до цього часу не врегульовано. Саме тому актуальність питання не викликає сумнівів. Адже можна стверджувати, що за 10 років біткоїн та інші криптовалюти перетворились на чинник, який вже не можна ігнорувати. У цьому матеріалі здійснимо спробу окреслити наявний стан зазначеного питання саме в Україні.

Історичними чинниками, які призвели до виникнення крипто валюти, сучасні дослідники проблеми визначають наступні: скасування у 1933 році у США золотий стандарт, що згодом примусило інші держави

частково відмовитись від прив'язки вартості національних валют до вартості золота; відмова США у 1971 році від обміну доларів на золото, поклавши в основу їх вартості нафту, через що доллар почали неофіційно іменувати «нафто доларом»; заміна у 1976-1978 роках Бреттон-Вудської угоди на Ямайську валютну систему, яка передбачає встановлення курсів валют не державою, а ринком, чим обумовлено постійні коливання курсової вартості валют [2].

Однак, глобальна криза 2008-2009 років поставила під сумнів ефективність Ямайської системи. Її піддали критиці за можливість безконтрольно друкувати гроші. У фінансових колах «великої двадцятки» держав почалися консультації з пошуку альтернативи. І тут дуже доречно група анонімних авторів винайшла перший «віртуальний» або «криптографічний» заміник грошей («крипто валюту») біткоїн. Він не потребує паперу і друкувального верстату та не підконтрольний жодній державі. Згідно з визначенням міжурядової організації «Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей» (FATF), «криптовалюта – це заснована на математичних принципах децентралізована конвертована валюта, що використовує криптографію для створення децентралізованої та захищеної інформаційної економіки». Але в дійсності криптовалюта – не валюта, а грошовий суррогат, який виконує функції платіжного засобу. Протягом кількох років біткоїн, відомий тільки у вузьких колах ентузіастів криптоанархізму, невпинно «розкручувався», доки повідомлення про його курс не стали невід'ємною складовою будь-якої стрічки світових новин.

Проте до сьогодні обіг криптовалют нормативно достатньо не врегульований у світі, а й в Україні. Незважаючи на це, Україна входить у топ-5 країн світу за кількістю користувачів біткоїн-гаманцями.

10 листопада 2014 року Національний банк України (НБУ) роз'яснив, що вважає «віртуальну валюту/крипто валюту» Bitcoin грошовим суррогатом, який не забезпечується реальними активами і не може використовуватись фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства (зокрема, ч. 2 ст. 32 Закону України «Про Національний банк України»).

У листі НБУ № 29-208/72889 від 08.12.2014 р. зазначалось, що емісія грошової валюти Bitcoin не має ніякого забезпечення і юридично зобов'язаних за нею осіб, не контролюється державними органами будь-якої країни, діяльність з купівлі-продажу Bitcoin за долари США або іншу іноземну валюту, має ознаки «фінансової піраміди» і може свідчити про потенційне залучення до здійснення сумнівних операцій, заборонених законодавством про протидію легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму [3]. При цьому Національний банк керувався порадою Європейського банківського

управління ЄС до банків країн-членів ЄС утриматися від операцій з криптовалютами, у тому числі з біткоїнами, доки не буде створено систему правил, що зможе запобігти потенційним зловживанням.

Державна фіскальна служба у вересні 2017 року підтримала позицію НБУ і підкреслила, що криптовалюта не може використовуватись фізичними і юридичними особами на території України в якості засобу платежу, оскільки суперечить нормам українського законодавства. Слідом за НБУ, ДФС теж рекомендувала користуватись послугами тільки тих платіжних систем, систем розрахунків, які внесені НБУ до Реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем і операторів послуг платіжної інфраструктури.

Крім того, в Україні досі не з'ясовано, яке відомство має визначати правила обігу біткоїнів. Так, якщо біткоїни визнаються валютою, то їх обіг має унормувувати Національний банк України. Але якщо це фінансовий інструмент (як цінні папери або похідні цінних паперів), то це сфера регулювання Національної комісії з цінних паперів.

Однак, Комітет Верховної Ради з питань фінансової політики та банківської діяльності почав роботу над законопроектом, який дасть змогу врегулювати статус криптовалют в Україні, а в останній чверті 2016 року Національний банк України розпочав дослідницький проект з можливого впровадження «е-гривні» – національної валюти на основі технології блокчейн. На думку НБУ, запровадження «е-гривні» мінімізує транзакційні витрати на переведення грошей від одного учасника платіжного ринку України іншому, при чому транзакція буде миттєвою.

6 жовтня 2017 року у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект № 7183 «Про обіг криптовалют в Україні», а 10 жовтня – альтернативний йому законопроект № 7183-1 «Про стимулювання ринку крипто валют та їх похідних в Україні». У січні 2018 року на засіданні Національного координаційного центру кібербезпеки при РНБО відповідним органам влади було доручено створити робочу групу для напрацювання нормативно-правових пропозицій з врегулювання обігу криптовалют в Україні [4].

14 вересня 2018 року у Верховній Раді України зареєстровано законопроект № 9083 «Про внесення змін до Податкового кодексу України відносно оподаткування операцій з віртуальними активами». Законопроектом передбачається, що з 1 січня 2024 року прибуток компаній від операцій з віртуальними активами обкладається податком за базовою ставкою у 18%, а до 31 грудня 2024 року становитиме 5%. Прибуток фізичних осіб від операцій з криптовалютами пропонується обкладати податком у 5%. Хоча законопроект вважається компромісним між інтересами бізнесу і держави, його розгляд, за висновками деяких компетентних спостерігачів, буде відкладено до 2020 року.

Отже, як бачимо, питання щодо унормування обігу крипто валют

дедалі більше актуалізується та потребує вирішення широкого кола питань: визначення державного регулятора та порядок функціонування ринку криптовалют, порядок моніторингу транзакцій з використанням криптовалют та ідентифікації суб'єктів криптовалютних операцій, а також порядок оподаткування прибутків від здійснення криптовалютних операцій відповідно до вимог законодавства України.

Література

1. Поппер Натаниел. Цифровое золото: Невероятная история биткойна. Москва: И.Д. «Вильямс», 2016. 368 с.
2. Кулешов М.В., Логінов І.В. Криптовалюти та криптовалютні технології: поняття, стан, перспективи: оглядове видання. Київ, Нац. акад. СБУ, 2019. 81 с.
3. Vnukova N.M., Andriichenko Zh.O., Hontar D.D. The Conceptual Framework for the Formation of a Risk-Based System for Combating Money Laundering, Terrorist Financing, and the Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction. *Проблеми економіки*. 2018. № 4 (38). С. 201-215. URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160805/rek%203.pdf (дата звернення: 12.04.2020).
4. Лапчук Б. Криптовалюти у сучасній фінансовій системі: нова форма грошей? *Вісник Львівського університету*. Серія економічна. 2017. Вип. 54. С. 261-265.

УДК 342.56 (043.2)

Юринець Ю.Л., д.ю.н., професор,
Меланіч В.В., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВОСУДДЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ МОДЕЛЕЙ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ

Конституційне правосуддя – принципово новий для України конституційно-правовий інститут і реальність української державно-правової дійсності. Діяльність органів конституційного правосуддя являє собою конституційний контроль – перевірку законів та інших правових актів на їх відповідність Основному Закону країни. Історично конституційне правосуддя виникло з метою перевірки конституційності законів. Потім предметом розгляду конституційних судів стало питання конституційної відповідальності глави держави у випадку його державної зради, порушення ним Конституції та інше (імпічмент) [2, с. 36].

Конституційне правосуддя як атрибут держави верховенства права не існує ізольовано від інших сегментів національного правопорядку. Введення конституційної скарги як додаткового механізму не матиме сенсу, якщо він буде «непрацюючим» у системі конституційного